

Nr 460

Av herrar **Wedén** och **Gustafson** i Göteborg, om *bredande av tillfälle för enskilda intressen att bedriva televisionsverksamhet i avvaktan på statsmakternas ställningstagande till televisionsutredningens förslag.*

Förberedelser för svensk television har pågått praktiskt taget hela tiden sedan andra världskriget avslutades 1945 — dvs. under nästan ett decennium — utan att några avgörande praktiska resultat hittills uppnåtts. En kortfattad översikt över dessa förberedelser visar följande.

Efter förhandlingar mellan enskilda samt statliga företag och institutioner upprättades 1947 nämnden för televisionsforskning, i vars regi de nuvarande stockholmssändarna tillkom. Tre år därefter begärde telestyrelsen i samråd med Radiotjänst 2,2 milj. kronor för en TV-försöksanläggning. Denna framställning avslogs av Kungl. Maj:t, som i stället nästpåföljande år tillsatte den statliga televisionsutredningen. Denna begärde 1952 anslag för en begränsad TV-verksamhet, avsedd att påbörjas 1954. Även denna framställning avslogs av Kungl. Maj:t.

I detta läge togs ett enskilt initiativ av det s. k. TV-konsortiet, bestående av Kooperativa förbundet, Köpmannaförbundet, Lantbruksförbundet och radioindustrien, som begärde tillstånd att t. o. m. 1957 få driva licensfri kommersiell television. I denna skulle utrymme lämnas för kulturella sändningar genom Radiotjänst. Denna ansökan avslogs av Kungl. Maj:t.

I februari 1954 sökte AB Sandrew-ateljéerna tillstånd till den s. k. TV-veckan i maj samma år. Denna ansökan bifölls av telestyrelsen, och veckan genomfördes med — enligt allmän mening — betydande framgång. Det må påpekas, att vissa program finansierades av annonsörer utan att denna kommersiella uppläggning av verksamheten gav anledning till nämnvärda kritiska kommentarer.

Redan i mars 1954 sökte AB Sandrew-ateljéerna tillstånd till fortsatta kommersiella TV-sändningar från den 1 september 1954 till den 30 maj 1955. Sedan telestyrelsen i juni 1954 fråntagits rätten att meddela tillstånd för TV-sändningar, avslogs denna ansökan av Kungl. Maj:t månaden därpå.

I juni 1954 erhöll Radiotjänst 450 000 kronor av radiolicensmedel för att därmed bedriva försöksverksamhet under budgetåret 1954/55. För att kunna finansiera anskaffandet av teknisk apparatur ökade Radiotjänst samtidigt sitt aktiekapital från 180 000 kronor till 540 000 kronor.

Den 29 oktober 1954 kunde Radiotjänst starta sina övningssändningar via de 1947 byggda stockholmssändarna. Dessa sändningar begränsades till 1—2 timmar per vecka.

Så framlade televisionsutredningen den 8 november 1954 sitt betänkande, vilket dock icke var enhälligt. Två av utredningens ledamöter reserverade sig för s. k. kommersiell television, som reservanterna ansåg vara nödvändig för en snabbare och mer effektiv utveckling av televisionsverksamheten. Ganska allmänt torde man ha räknat med, att — efter avgivandet av televisionsutredningens betänkande — det skulle vara möjligt för Kungl. Maj:t att framlägga en proposition i televisionsfrågan vid vårriksdagen 1955. Enligt uttalande av kommunikationsministern har emellertid framgått att en sådan proposition ej är att förvänta. Då detta uppenbarligen måste medföra ytterligare uppskov med igångsättandet av den svenska televisionen, har vi ansett det vara nödvändigt att med denna motion söka påskynda detta.

Utvecklingen i Sverige i fråga om televisionen har gått utomordentligt långsamt, vilket är desto mer anmärkningsvärt som vårt land på andra områden av den moderna tekniken i regel brukar befinna sig i första ledet. I ett mycket stort antal andra länder har motsvarande utveckling skett i mycket hastigt tempo och televisionen spelar i dessa länder en allt större roll.

Fria eller kommersiella televisionsprogram sändes redan nu eller planeras i bl. a. följande länder:

Australien	Porto Rico
Brasilien	Saar
Canada	Storbritannien
Cuba	(9 sändare, 3,8 milj. mottagare)
Filippinerna	Tanger
Hawaii	USA (ca 400 sändare, ca 33 milj. mottagare)
Holland	Venezuela
Italien	Västtyskland
Japan	
Luxemburg	

Television i helt statlig regi finns i följande länder:

Argentina	Sovjet
Belgien	Spanien
Danmark	Tjeckoslovakien
Frankrike	Ungern
Jugoslavien	Österrike
Polen	Östtyskland
Schweiz	

Det kan sålunda konstateras, att vårt land i fråga om televisionen befinner sig på efterkälken. I debatten har ibland framhållits, att denna omständighet i och för sig icke är alltför beklaglig eller ogynnsam, eftersom vi

därigenom lättare kan tillgodogöra oss de erfarenheter, som efter hand vunnits på andra håll. Det ligger i sakens natur, att, därest ett dylikt resonemang ansetts vara giltigt i fråga om andra tekniska spørsmål, så skulle den utveckling, som under det senaste seklet ägt rum, aldrig ha kommit till stånd. Dessbättre har resonemanget icke heller tillmätts avgörande betydelse i fråga om andra områden — varken i vårt land eller annorstädes. Med frejdigt mod har man tagit risker och provat sig fram, varigenom snabba och goda resultat uppnåtts.

Givetvis finns det icke anledning att påskynda televisionens utveckling i vårt land, endast därför att vi därigenom skall hålla jämna steg med utvecklingen utomlands. Andra mer avgörande motiv måste finnas. Sådana existerar också. Televisionen innebär ett utomordentligt viktigt tillskott till den enskilde medborgarens nytta och nöje. I förstnämnda hänseende må framhållas, att televisionen ger möjlighet till informationer, som är mycket värdefulla. Genom sin direkta överföring av såväl ljud som bild och genom att denna överföring kan ske direkt till hemmen är televisionen i många fall klart överlägsen varje annan meddelandeform. Televisionen har därjämte stor betydelse för trivseln, dvs. för tillgodoseendet av den enskilde medborgarens behov av avkoppling och förströelse. Framför allt må understrykas att genom televisionen teaterföreställningar, idrottstävlingar och andra evenemang, beträffande vilka icke endast örat utan även ögat förmedlar intrycken, lättare blir tillgängliga för befolkningen på landsbygden och på mindre orter.

Av den debatt, som ägt rum under de senaste åren, har framgått, att hindren för en raskare utveckling av den svenska televisionen framför allt ansetts ligga på det ekonomiska planet. De investeringar, som ett utbyggt televisionssystem kräver — både av det allmänna men även av allmänheten — skulle enligt denna mening icke vara möjliga att åstadkomma.

I och för sig är det naturligen också nödvändigt att taga hänsyn till det utrymme för investeringar av olika slag, som är tillgängligt utan att äventyra den ekonomiska stabiliteten. Av televisionsutredningens betänkande framgår emellertid, att såväl investeringar som driftkostnader blir relativt måttliga jämförda med utgifterna för många andra behov, vilkas nödvändighet kan diskuteras. En utveckling av den svenska televisionen i ett tillfredsställande tempo skulle dessutom underlättas genom att de ekonomiska möjligheter, som den kommersiella televisionen erbjuder, utnyttjas. Vi önskar i detta hänseende hänvisa till de synpunkter, som anförts av reservanterna i televisionsutredningen.

Enligt televisionsutredningen skulle sändningstiden under de två första åren utgöra allenast 15 timmar per vecka och först därefter successivt ökas till 25 och — senare — 35 timmar. Denna sändningstid av 15 timmar är enligt utomlands vunna erfarenheter för kort för att allmänhetens intres-

sen skall kunna tillgodoses. Vidare skulle det uppenbarligen innebära ett dåligt utnyttjande av de i anläggningarna investerade beloppen, om sändningstiden i så hög grad begränsades. Reservanterna har därför föreslagit, att sändningstiden skall utökas med kommersiella program, avseende minst 10 timmar i veckan. En sådan utökning skulle också möjliggöra en kvalitetsfrämjande konkurrens programproducenterna emellan.

Enligt en undersökning som redovisas i televisionsutredningens betänkande ligger en sådan utvidgning inom ramen för vad som kan åstadkommas. De annonsörer, som deltagit i denna undersökning, har förklarat sig beredda att vid 40 000 licenser disponera 14 milj. kronor för televisionsreklam och vid 400 000 licenser 24 milj. kronor. Av dessa belopp avser hälften ersättning för sändningstid. Det må understrykas, att det reklambelopp, som sålunda skulle kunna ställas till förfogande för kommersiell television och som skulle innebära ett mycket värdefullt bidrag till den svenska televisionens utveckling, väl inrymmer inom den svenska reklamens totalbudget, vilken beräknas uppgå till 400—500 milj. kronor per år. Beträffande kontrollen av den kommersiella programtjänsten och reklamen må vidare framhållas, att densamma lämpligen kan organiseras på det sätt, som förutsattes av reservanterna i televisionsutredningen. Internationella handelskammarens grundregler för god reklam kan därjämte tjäna till efterrättelse.

Om sålunda de utgifter, som televisionsverksamheten föranleder för det allmänna, otvivelaktigt kan bäras lättare genom att den kommersiella televisionens ekonomiska möjligheter utnyttjas, gäller — åtminstone i någon mån — detsamma i fråga om allmänhetens kostnader. Genom kommersiell television synes det vara möjligt att kunna sänka den licensavgift, som enligt televisionsutredningens beräkningar skulle utgå med 80 kronor per år. En sänkning skulle underlätta televisionens utnyttjande av de stora befolkningsgrupper, för vilka den av televisionsutredningen beräknade avgiften måste synas vara hög.

Det är väl klart, att den enskildes inköp av televisionsapparater, som utgör den avgjort största posten för televisionen, måste komma att uppgå till betydande belopp. Det förefaller dock vara rimligt att ge allmänheten möjligheten till sådana investeringar, som ju kommer att ske efter den fördelning av köpkraften, som varje enskild konsument måste vara befogad att göra. För närvarande investeras betydande belopp i exempelvis inköp av bilar. Härav framgår, att det finns resurser — och förhållandevis betydande resurser — hos de enskilda konsumenterna för investeringar av detta slag och över huvud taget för inköp av s. k. varaktiga konsumtionsvaror. Det bör vara lämpligt att sätta i gång televisionen, även om resultatet därav skulle bli en något mindre snabb utveckling på andra områden. De problem, som — för att upprepa exemplet — den forcerade bilismen givit upphov till,

skulle f. ö. på så sätt avtrubbas eller — i varje fall — icke ytterligare accentueras. Även ur den synpunkten kan det förefalla rimligt att televisionen kommer i gång snabbare än vad som hittills varit avsett.

I diskussionen om uppläggnngen av televisionen har det på sina håll framhållits, att monopoliseringen av denna verksamhet måste anses strida mot de principer beträffande ordets frihet, som i regel tillämpas i vårt land. Utan att gå in på någon detaljdiskussion av hithörande problem menar vi, att det även av detta skäl borde vara lämpligt, att televisionsverksamheten organiserades så, att en monopolisering av densamma undvikes. I stället är det önskvärt, att det fria konsumentvalet, som i andra hänseenden tillmätas så stor betydelse, får möjlighet att göra sig gällande även på detta område. Förutsättningen härför är ett visst mått av konkurrens mellan olika programproducenter.

Viktigt är emellertid, att televisionsverksamheten så snabbt som möjligt kommer i gång. Med hänsyn härtill hemställs,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte uttala, att enskilda intressen i avvaktan på statsmakternas ställningstagande till televisionsutredningens förslag måtte tills vidare beredas tillfälle att bedriva televisionsverksamhet.

Stockholm den 26 januari 1955

Sven Wedén

Sven Gustafson
i Göteborg

Nr 461

Av herr Nilsson i Göingegården m. fl., om anpassande av tågtiderna till skolornas begynnelse- och avslutningstider.

(Lika lydande med motion nr 209 i Första kammaren)

Stockholm den 25 januari 1955

Gust. Nilsson
i Göingegården

Jöns Nilsson

Sven Svensson
i Krokstorp